

ВИЗНАЧЕННЯ ТАКСОНОМІЧНОГО ПОКАЗНИКА РІВНЯ РОЗВИТКУ ДЛЯ ОЦІНКИ ФІНАНСОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

Анотація. Розглянуто можливість застосування таксономічного аналізу для оцінки фінансового потенціалу ТОВ "ОДЕК" Україна". За допомогою інструментарію даного підходу здійснено оцінку показників, що характеризують фінансовий потенціал підприємства, у динаміці.

Аннотация. Рассмотрена возможность применения таксономического анализа для оценки финансового потенциала ООО "ОДЕК" Украина". С помощью инструментария данного подхода осуществлена оценка показателей, характеризующих финансовый потенциал предприятия, в динамике.

Annotation. The possibility of using of taxonomic analysis for the financial potential estimation of "ODEK" Ukraine company was considered. Using this approach, the assessment of the indicators, which characterize the financial potential of enterprise, was made in dynamics.

Ключові слова: фінансовий потенціал підприємства, таксономічний аналіз, коефіцієнт таксономії.

Фінансовий потенціал підприємства (ФПП) – це фінансові можливості підприємства, які формуються за наявності різного роду ресурсів під впливом зовнішнього оточення та внутрішньої структури підприємства та можуть бути реалізовані за допомогою діяльності персоналу й системи управління з метою досягнення максимального бажаного фінансового результату [1, с. 29].

ФПП є комплексною та багатовимірною категорією, оскільки включає в себе: потенціал формування власних фінансових ресурсів; потенціал формування позикових фінансових ресурсів; рівень кадрового забезпечення фінансових служб; якість фінансового контролю; якість фінансового планування; якість системи фінансового аналізу; якість інформаційної системи фінансового менеджменту; якість організації системи фінансового менеджменту.

Кожен із наведених елементів ФПП формується і функціонує під впливом різних факторів та може бути оцінений за допомогою індивідуального набору показників. Отже, оцінка ФПП є різноспрямованою та здійснюється за такими напрямками:

- оцінка потенціалу фінансових ресурсів підприємства;
- оцінка системи фінансового моніторингу, планування та аналізу;
- оцінка потенціалу фінансового управління підприємством.

Метою даної статті є використання таксономічного показника рівня розвитку для оцінки ФПП, що дасть змогу уникнути аналізу значного обсягу багатовимірного статистичного матеріалу, що не дає змогу однозначно та комплексно оцінити рівень ФПП.

Використанню таксономічного аналізу, запропонованого В. Плютою [2], для оцінки та обґрунтування економічних явищ присвячено праці таких вітчизняних вчених, як Сабліна Н. В., Теличко В. А. та ін.

Таксономічний показник рівня розвитку (коефіцієнт таксономії) становить "синтетичну" величину рівномірно діючих усіх ознак, що характеризують ФПП, та дозволяє упорядкувати ці показники, виявити зміни в їх динаміці та "вузькі місця", які мають найбільший вплив на зміну таксономічного показника рівня ФПП [3, с. 79].

Для розрахунку коефіцієнта таксономії для оцінки ФПП було обрано показники, наведені в таблиці.

На основі звітності ТОВ "ОДЕК" Україна" за 2009 – 2011 роки було розраховано обрані для аналізу показники та сформовано матрицю спостережень (X):

X	0,19	0,42	1,00	0,69	1,91	-0,15	-13005	103	0,09
	0,18	0,49	0,93	0,81	1,71	0,08	7268	116	0,05
	0,05	0,61	0,55	1,15	2,51	0,12	10432	102	0,13

Оскільки матриця X містить показники в різних одиницях вимірювання, існує необхідність привести значення показників до безрозмірного вигляду, тобто стандартизувати їх.

Таблиця

Показники для оцінки ФПП ТОВ "ОДЕК" Україна" за допомогою коефіцієнта таксономії

Показник	Характеристика з точки зору ФПП	Висновок
----------	---------------------------------	----------

1	2	(стимулятор /дестимулятор)
Частка накопиченого капіталу, тис. грн	Частка фінансових ресурсів, що може бути реінвестована для отримання додаткового доходу	стимулятор
Період оборотності власного капіталу, дні	Період, протягом якого власний капітал може бути перетворений у грошову форму. Чим тривалішим є даний період, тим меншою мірою масштаби діяльності підприємства забезпечені власними фінансовими ресурсами	дестимулятор
Чистий прибуток, тис. грн	Характеризує фінансовий результат використання наявних ресурсів	стимулятор
Рентабельність капіталу, %	Характеризує ефективність використання кожної гривні наявних фінансових ресурсів	стимулятор

Закінчення таблиці

1	2	3
Відношення виручки від реалізації продукції до валюти балансу	Характеризує ефективність використання активів для виробництва продукції	стимулятор
Коефіцієнт ліквідної платоспроможності	Найбільш точно визначає, чи вистачить у підприємства обігових коштів для повної ліквідації всіх боргових зобов'язань	стимулятор
Коефіцієнт співвідношення позикових і власних коштів	Характеризує ступінь ризикованості для інвестора, тому зростання негативно впливає на рівень ФПП з точки зору можливості залучення додаткового капіталу	дестимулятор
Частка ресурсів у фінансовій формі в загальному обсязі оборотних активів, %	Характеризує фінансові ресурси з точки зору спроможності генерування чистих грошових потоків. Зростання позитивно впливає на рівень ФПП	стимулятор
Частка грошових коштів та їх еквівалентів у структурі ресурсів у фінансовій формі, %		стимулятор

Стандартизована матриця Z, кожен елемент якої становить відношення відповідного елемента матриці X та середнього значення показника за аналізований період, матиме вигляд:

Z	1,3571	0,84	1,2048	1,0909	0,9363	-7,5	-8,3099	0,9626	1,0000
	1,2857	0,98	1,1205	0,9205	0,8382	4,0	4,6441	1,0841	0,5556
	0,3571	1,36	0,6627	1,3068	1,2304	6,0	6,6658	0,9533	1,4444

На основі елементів матриці сформовано вектор-еталон (P_0), до якого включено максимальні значення показників-стимуляторів та мінімальні значення показників-дестимуляторів:

$$P_0 = (1,3571; 1,3600; 0,6627; 1,3068; 1,2304; 6,0000; 6,6658; 0,9533; 1,4444);$$

Відповідно до методики, викладеної В. Плютою, на основі значень вектора P_0 було визначено відстань між елементами стандартизованої матриці Z та елементами вектора-еталона, після цього здійснено додаткові розрахунки та обчислено значення коефіцієнта таксономії, динаміку зміни якого у 2009 – 2011 роках відображено графічно на рисунку.

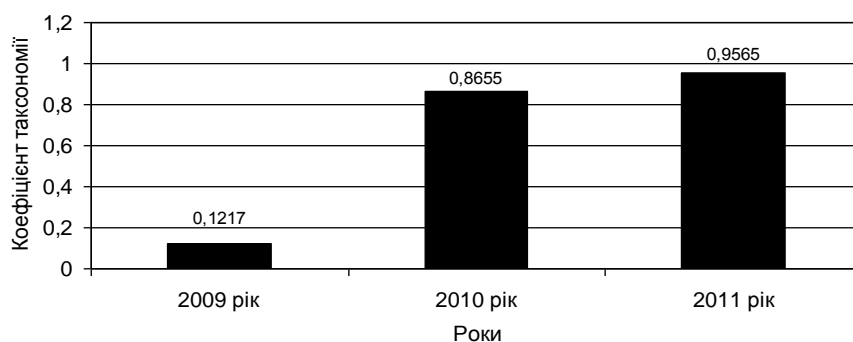

Рис. Динаміка коефіцієнта таксономії у 2009 – 2011 роках

Як видно з рисунка, протягом аналізованого періоду спостерігалось зростання рівня фінансового потенціалу ТОВ "ОДЕК" Україна", при цьому найвищого рівня було досягнуто у 2011 році.

У 2009 році підприємство характеризувалося низьким рівнем фінансового потенціалу, основною причиною чого була збитковість діяльності, що відобразилося на показниках чистого прибутку та рентабельності капіталу, включених в оцінку ФПП.

У 2010 році відбулося різке підвищення рівня ФПП, чого було досягнуто за рахунок:

зростання частки ресурсів у фінансовій формі в загальному обсязі оборотних активів відбулося за рахунок збільшення обсягу дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги, що пояснюється політикою підприємства щодо залучення покупців за рахунок надання пільгових умов купівлі продукції;

зменшення співвідношення позикових і власних коштів досягнуто за рахунок перевищення темпів зростання власного капіталу над темпами зростання позикового капіталу;

зростання обсягу чистого прибутку;

підвищення рівня рентабельності капіталу за рахунок зростання обсягу чистого прибутку та незначного скорочення обсягу капіталу.

Водночас відбулися незначні негативні зміни:

зменшення частки грошових коштів та їх еквівалентів у структурі ресурсів у фінансовій формі;

зменшення коефіцієнта ліквідної платоспроможності;

зниження рівня ефективності використання активів для виробництва продукції;

збільшення періоду оборотності власного капіталу.

У 2011 році рівень ФПП зріс за рахунок покращення всіх показників за винятком частки грошових коштів та їх еквівалентів у структурі ресурсів у фінансовій формі. Поступове зменшення обсягів грошових коштів, що знаходяться у розпорядженні підприємства, не впливає негативно на його діяльність, що підтверджується зростанням показників, які характеризують ефективність використання ресурсів, та може пояснюватись фінансовою стратегією, обраною керівництвом підприємства, відповідно до якої зберігання тимчасово вільних грошових коштів на рахунках не вважається доцільним.

Отже, за допомогою розрахунку коефіцієнта таксономії було здійснено оцінку ФП ТОВ "ОДЕК" Україна" та виявлено позитивну тенденцію зміни його рівня протягом 2009 – 2011 років. Оскільки практично всі аналізовані показники досягли еталонного значення у 2011 році, можна зробити висновок, що обрана підприємством стратегія щодо зростання його ФП є ефективною, тому пріоритетним завданням на даному етапі є збільшення темпів зростання показників, що його характеризують.

У результаті проведеного дослідження можна зробити висновок, що застосування таксономічного аналізу має ряд переваг порівняно з іншими можливими методами оцінки ФПП. По-перше, розрахунок таксономічного показника рівня розвитку дає змогу уникнути аналізу значного обсягу статистичних даних, що формуються під впливом різноманітних як внутрішніх, так і зовнішніх факторів, з різних сторін характеризують ФПП. Натомість особа, зацікавлена у здійсненні оцінки ФПП, оперує інтегральним показником, її завдання полягає виключно в оцінці його динаміки. По-друге, кожен дослідник для розрахунку коефіцієнта таксономії може обрати індивідуальний набір показників залежно від цілей оцінки, при цьому нівелюються такі недоліки коефіцієнтного методу, як відсутність або недостатнє обґрунтування більшості показників, недостатня інтерпретація показників, прийнятих у зарубіжних фірмах, до специфіки українських підприємств, розгляд показниками лише окремих сторін діяльності підприємства. Тому застосування таксономічного аналізу значною мірою підвищує результативність процесу оцінки ФПП.

Наук. керівн. Журавльова І. В.

Література: 1. Назаренко А. С. Теоретичні підходи до визначення сутності економічної категорії "Фінансовий потенціал підприємства" / А. С. Назаренко // Економіка, фінанси і право. – 2009. – № 8. – С. 22–29.
2. Плюта В. Сравнительный анализ в экономических исследованиях: Методы таксономии и факторного анализа / Плюта В. ; [пер. с научной редакции В. М. Жуковой]. – М. : Статистика, 1980. – 151 с. 3. Саблина Н. В. Использование метода таксономии для анализа внутренних ресурсов предприятия / Н. В. Саблина, В. А. Теличко // Бизнес Информ. – 2009. – № 3. – С. 78–82.